

foliorum, corticis et ligni albo colore. Uroque in loco illud interpretatur *Vulgata populum*; in posteriori Septuaginta et Aquila illud vertunt *album*, id est, *populum*. Sic Virgilius:

.... *Hic candida populus antro
Imminet.* (Eclog. 9.)

SALIX

*Salix, qua juxta fluminis ripam incurvatur,
Et totam suam vitam è torrente juxta fluente ebit,
Vicissim vitam hanc in commodum datoris expendit,
Flumenque contra celi astum umbra protegit.*

(EDEMOS.)

Vulgaris est arbor salix in locis palustribus venient, Lev. 25, 40; Ps. 150, 2; Is. 44, 4, foliisque habens olivæ simile. Extra omnem est dubium, ait D. Taylor, vocem *orebin* significare saeves; in hoc omnes convenienter interpres. *Salix pluratrix* Orientalium regionum nata est. Ingentem proceritatem obtinet, nec gratori in latus fluminis margine arbor stare potest. Ramuscus eius in conficiendis canistris magnopere utitur.

SINAPIS.

Data a Domino nostro sinapis descriptio apud Matth. 13, 31, 32, et similia loca, multas speculations et conjecturas inter doctos viros movit. Verba ejus haec sunt: *Grana sinapis, quod accipiens homo seminavit in agro suo; quod minimum quidem est omnibus seminibus; cum autem creverat, magis ex omnibus oleribus, et fit arbor, ita ut volucres celi veniant, et habitent in ramis ejus.* Ut ratio daretur de differentia existenti inter hanc descriptionem et sinapis nigra, seu vulgaris sinapis characterem, suppositum fuit eam in felicioribus Orientis climatis longe dimensionibus et vi superare illam que in istis frigidioribus regionibus inventur. Locum ex Talmud citat Lightfoot, in quo sinapis dicitur ramos satis latos habuisse, ut tentorium congeretur, et Scheuchzer describit representantque plantæ hujus speciem, pluribus pedibus altam, que arboris similitudinem refert.

Ad stabilendum hanc conjecturam animadvertis doctor Clarke: cum terra quedam magis quam alite luxurient, et costum sit calidus, planta eadem amplitudinis perfectionemque obtinet longè majorem quam in solo pauperiore frigidiore posset. Refert Herodotus se in regione Babylonis frumentum hordeumque vidisse que calamus quatuor digitorum amplitudinis ferent, ibique milium et sesamum incredibilem amplitudinem obtinere. Asserit doctor se in una ex Normannia insulis communis brassicarum agrum vidisse, quarum queque septem ad novem pedes citra erat, unam que in amici eujusdam horto, que juxta malum creverat, eti loci latitudi 48° 18' septent. tantum esset, et quindecim pedibus alta erat. Hec et multa alia, que affiri possunt, juxta doctoris Clarke sensum, possibile esse confirmant quod Dominus noster de sinapi dicit, quantumvis incredibilia hec videri possint iis qui septentrionalium tantum

regionum et frigidorum climatum productionibus assueti sunt (1).

Insignia haec sunt profecto specimen ingentis discriminis quod inter ejusdem specie productiones existit variis in regionibus et climatis; earum tamen distinctivus character idem remanet, dum è contra relatione in Domini nostri parabola, adeo essentialiter differentiam implicat, ut herbaea planta in arborē transeat, et ita identitatem characteris destruat.

Ad removendas igitur has difficultates, D. Frost, vir propter sua in botanicā scientiā inventa commendatissimus, opus edidit, in quo contendit novi Testamenti sinapis non designare aliquam speciem generis, quod nun *sinapi* designamus; sed quamdam *phytolacce* speciem. Quedam libri ejus excerpta transcribere libet, lectorumque suam ipsum sententiam de idonea ejus rationem ad pervincendum vi ferre si nemus.

Plante herbae semen, talis est enim sinapis nigra, seu vulgare sinapi, arborē producere non potest; et quantumcumque altitudinis et ambitus gradum obtineat vulgaris sinapis stipes, ita tamen fieri non potest, ut volucres celi habitent in ramis ejus, etiam, quod nunquam visum est, ead ad octo pedum altitudinem attingere concederet.

Granum sinapis non est minimum ex omnibus seminibus, ut implicat parabola: namque *digitalis purpurea* et *nicotiana tabacum* semina infinitè minora sunt: herbaceæ sunt plantæ non minus ac sinapis nigra; et concessò aliquantisper quod vulgaris sinapis semen intentum fuerit, superius allate rationes parabolæ validitatem destruerent. Hanc discrepantiam amorentem est referendo ad *sinapem erucoidem* seu *sinapi arbusculam*, sed hujus quoque minimum non est semen, et, posito quidem, argumenti gratia, arbuscula hec soli celique luxurie, majorem altitudinem ambientaque obtineat latèque ramos expandat, semini volumen idem semper remanebit, vocisque *minimum ex omnibus seminibus* ei tribui non poterat.

Inter alia que de amplitudine quam sinapis obtinere aliquando potest statuta, quandam notat D. Frost scriptorem qui fatetur se unam sinapis adeo latam vidisse, ut ingens arbuscula facta sit, altioremeq; altissimum quem unquam vidisset homine, hanc arbusculam ex semine excresuisse. Hoc noster ille auctor liberter verum esse concepit, sed minimè rem credo ipsi videtur, quia annualis planta, qualis est sinapis nigra, ne arbuscula quidem, multò minus arbor fieri potest.

Postquam igitur probare conatus est granum sinapis novi Testamenti oriri non posse ex sinapi nigra, aliisque hujus generis speciebus, D. Frost statim pergit ad ostendendum identitatem qua inter kokkon sinapem existit et *phytolacca dodecandra*, quam *zevogē ptyx* Scriptura esse putat. *Phytolacca dodecandra* in Palestina abundat (2); semen habet ex omnibus arboribus

(1) Comment. in loco.
(2) *Phytolacea deducitur ex ptyx, planta, et lacea*

minimum, tantaque et majorem etiam altitudinem quantum illa alia in regione sua nativâ obtinet.

Vulgaris sinapis ad culinares simil et medibiles usus adhibetur; idèo sunt multæ *phytolacce* species. Nonnihil mirum videatur posteriori acrimoniam Linneum induisse ad ponendum genus istud in naturali *pipeariarum* ordine, dum è contra de Jussieu illud ad *artiplicis* familiam referret, qua profecto edibiles acresque ejus proprietates præ se fert. Septentrionales Americæ *phytolacca dodecandra* (in horis nostris vulgo notam sub nomine Americani *poke-weed*, sylvestrem sinapem vocant. Murray, in suo *Apparatu medico*, longam prosequit narrationem exquisitam juniorum surculorum qualitatuum; animadvertis verò, ubi maturi facti sint, impunè comedì non posse. Linneus, in sua materia medica, ad eadem relationem dicit. Quod edì possit, ex verbo Graeco *τάκχος*, deduci potest, quod occurrit Matth. 15, 32; et Marc. 4, 32.

Semen sinapis exterior ut stimulans, in modum sinapis applicatur, et *phytolacce* dodecandra folia in exteriore canceraticis tumoribus admitionem adhibetur.

Ac acribus *phytolacce* dodecandrae qualitatibus dubium moveri nequit, ita ut maxima occurra analogia inter generalis sinapis et *phytolacce* effectus et proprietates. Insuper, quartum ultimum chymicum elementum, nitrogenum, inesse asserunt in *phytolacce* cuiusdam speciei semine. Nitrogenum inesse tantum diebatur in planis ad naturales *cruciate* et *fungi* ordinibus pertinentibus, quorum in primo commune sinapi, sinapis nigra, collocatur.

Deinde sum D. Frost resumit argumentum ostendendo *phytolaccam dodecandram* arborē esse de qua in Evangelio agitur, his rationibus. Quia una est ex maximis arboribus regioni, in qua facta est observatione, indigenis; quia semen habet ex omnibus arboribus in hac regione minimum; quia eo ut culinari vegetali et medibili stimulo utatur, quod idem de vulgaris sinapi est; quia species una ejusdem generis notissima est in Federatis Provinciis Americae, sub nomine *sylestris sinapis*; quia ultima chymica elementa sinapis nigrae seminis cadent sunt ac *phytolacce* dodecandra.

In conclusione genericos amborum vegetalium characteres addit auctor proper quo, botanicè loquendo, distinctæ esse familie videantur.

CAPUT IV.

DUBLE PLANTE ET ARBORES.

LARUBUS.

Arbor ista occursit tantummodo in Ps. 56, 35, 56: *Vidi impium in magnâ potentia sequi latè spargere, sicut laurum virentem* (1). *Transi tamen, et ecce non erat; ita vel lac,* gummis resinosis exsudans humor, rubro colore.

(1) Locis isto in Vulgata alter vertitur, et presertim loco lauri virantis, que significatio Hebraici textus esse videtur, Vulgata habet *cedros Libani*. Vide *Cursum compli Scripti sacri*, vol. 15, col. 544.

PINUS.

Tribus in locis Biblia nostris occursit hæc arbor, sed modus quo introductur nullum nobis medium suppediat ascerendi utrum sit accurata vocis originalis translatio. Primum locus est in Nehem. 8, 15, ubi statuor pini ramos adhibendos esse ad erectionem tabernaculorum in festo Tabernaculorum. Voces *olzhemen* litteraliter significant *arbores pinguedinis*, sive que gummosum vel resinosam arborum speciem, quem suci superabundant exsudant, exprimere videntur. Septuaginta legunt *cypressum*, et Scheuchzer ait *cypressum à Turcis vocari zemim*. D. Taylor anteponit totam speciem dictam *geslinum*, propter vires ejus frondes, fragrantiam et flores que magni habent. Vox *geslinum*, inquit ille, et turcarum *jasmin* validi similes sunt *shemem* textis Hebreici in hoc loco. Persa quoque vocant hanc plantam *simen* et *synsyk* (2).

In Isa. 41, 19, et 60, 15, vox *theder* est, arborque ita vocatur, ait Parkhurst, propter ligni sui flexibilitatem, vel elasticitatem. Lutherus ulnum esse putavit; nil impedit tamen quin vox *pinus* retinetur, que, ut ex D. La Roche discimus, in Syria inventa (2).

SETIM.

Arbor illa tantum occursit in Is. 41, 19, sed de ligno ab ipsa prædicto agitur pluribus in locis veteris Testamenti. Quā sit difficile setim ad unam cambridgebam arborē referre senserunt omnes interpres, ut evidenter patet ex eo quod plurimi nomen Hebraicum retinuerint, aliò verò variis modis reddiderint. Doctor Shaw, D. Parkhurst et D. Taylor *setim* eamdem esse sursum ac *acanthum*, aut *acaciam* veram, que est arbor moro amplitudine ferè par, flavescentes, siliquasque, lupinæ similes. Ea quoque Arabicum gummum proferit. Certos nos faciunt Prosper Alpinus et Belon eam in Ægypto abundantem nasci, in locis à mari remotis, in montibus Sinai, juxta mare Rubrum, circa Suez, et in solitudinibus; eorumque narratio à Shaw et Burckhardt confirmatur. Arboris hujus cortex subcinereo nigro colore est, lignum pallide flavescent, folia lenti similes, plurime que simul eidem ramorum parti inherent. Spiculae horrent rami, que secèduntur, frondesque ejus arctissimæ (3).

Arca foderis, Ex. 24, 10; mensa panum propositi, vers. 23; vectes et tabule tabernaculi, cap. 26, 26, 32, 37; altare holocaustorum, cap. 27, 4;

(1) *Exposit. Index*, p. 124.

(2) *Descriptio Syriae*, p. 160.

(3) Burckhardt, *Iitin. in Syriam*, etc., p. 477.

58, 4, et altare incensi, cap. 30, 4, lignis setim omnia erant confecta, qua Septuaginta cum lignum istud ad unum idemque referre nequirent, *lignum incorruptibile* vocant.

THYINUM.

Thyna ligna occurunt in 5 Reg. 10, 11, 12, inter pretissimas res qua classis Hiram ex Ophir ad regem Salomonem afferebat.

Sigillatum expone varias qua à doctis viris suscepit sunt opiniones de particulari arboре per *thynum* lignum intenta, parvā sāne referret, etis non angustum locum teneret. Totum tamen locum, qui ad illud pertinet, ex Josepho transcribemus, quantum id quod ab ipso statuum est, alienius momenti, hāc in materia, esse videtur. Eodem ferè tempore Regi afferabantur ex aurea Chersoneso (sic vocabatur regio quadam), preiosi lapides et pīni arbores; et arbores iste adhibiti sunt ad fulcrum domus Domini et domus regie, et ex his quoque facte sunt musicali instrumenta, cithara et psalteria, quibus uti debebant Levite in suis ad Deum hymnis. Quod ipsi affectarū lignum tempore, amplius pulchritus erat, quam quodlibet antea altatum; sed nemo existimet pīnus istas similes fuisse illas que nunc ita vocantur, et que sum nomen à mercatoribus tenent, qui eas sic vocant, ut iis admiratione moveant, vi eam emunt: ligna enim, de quibus logimur, similia erant aspectu ligno fictis, sed candiora lucidioraque. Porro sic multa nos diximus, ut neminem fugiat discribens inter lignorum species; nec quis genuinū pīnus nature rūdis existat, existimabamusque opportunitum esse et humanum de ea loqui, et de usibus ad quos eam adhibuit rex Salomon, ut predictum dicrēmus ex modo explaineremus (1).

Calmetus, sumptu ab eo pro articulo, lignum gummōsum et oleosum intelligit; sed è contrario D. Taylor in eo est ut existimet illi litterarum fuisse transpositionem, et al scribendom fore *la*; quod oppositionis prorsus scensum daret *LA-GUMM*, *absque gummī*; *LA-MUGG* *absque humore*; animadvertisitque ligna gummī abundantia longè minus esse idonea ad aliquod instrumentum aut supellectilis genus confidendum, quam humorum non continent (2).

BUXUS.

Buxus, cim sit semper viridis, sati hebreæ vocis *tashur* respondet, que perpetua probabilitate viriditatem implicat. Obiectio quid scilicet hæc arbor sati alta non est, nullus esse ponderis videtur quippe quid in aliis sacrum Scripturarum locis, res occurant, amplitudine sequē dispares, que communem tamen characterem participant. Iuue sensum ferre videntur loca in quibus de arbore hæc agitur, scilicet: *Non interrupta ariditati perpetua succedit viriditas*: *Dabo in solitudinem cedrum et spinam, et myrtum*: *et lignum olive*; ponam in deserto abietem, ulmum et baxum simul. Is. 41, 19; 50, 13. Sed

(1) Antiquit. Lib. 8, cap. 7, 51.
(2) Exposit. Index, p. 108.

cum nulla sufficiens aosit ratio ascendi satis utram arbor de quā loquitur. Propheta sit ista, eam in hoc articulo positam malūsum.

ALKEORA, seu EL-KEROS, Ciamen.

D. Michaelis in suis in *Jonam Animadversionibus* ait: *Celsius mihi probavisse videtur hanc arborē (kikūm) esse Ägyptiacum kiki. Illam ad vicini, id est, majoris catapuci, familiam referit. Si fides Dioscoridi celeriter crescit et bacca fert, unde exprimitur oleum*; lib. 4, cap. 164. In Arabicā loci hujus versione, qua probat Avicennam occurrit, ita redditur: *Ex illi exprimitur oleum, dictum kiki, quod est oleum alkeron* (1). Sic ait Herodotus (2): *Palustrum solorum incole in Ägypto oleo quodam utuntur, quod kiki dicunt, ex silicrylica arbucula expressum. Sponte in Graecia nascuntur plantæ ista, absque cultura; Ägypti verò eam serunt in fluviorum canaliculis ripis; ibi magnum fructum copiam profert, sed gravissimi odoris. Ubi verò collecta est, ex eā sive frictione, sive pressurā unguinose liquorem obtinet, qui noxiū effundit odorem, sed ab comburendū oleo olivarum qualitatibus non cedit. Plantæ hæc in validū stiptem herbaeum surgit, ab octo ad decēta duodecim pedum altitudinem; largissimis foliis instruita in planā non absimilibus. Dicit Rabbi Kimchi Orientalem populum eam ante tabernas suas, umbraculi gratia, plantare, sequi sub illis umbrā refrigerare. Vidi ego, sit D. Nieborū (3), prima vice Basra, plantam *el-kera*, de quā in Michaelis *Questionib⁹ agit⁹*, 87, arboris speciem habet. Truncus foliis magis quam ligno similis esse mihi visus est; nihilominus durior est quam qui Adami fūcum profert. Quisque *el-kero* ramus unam tantum largam frondem habet, in qua sex vel septem sunt plicature; planta hæc juxta rivulū statuat à cui copiōse rigabar. Sub octobris 1763 fine, octo circiter pedes, quinque mensū spatio obtinebat, similiq; flores et fructum, maturum immutare rūferebat. Alii ejusdem speciei arbor, que ita non fuerat rigata, amplius non creverat totius anni spatio. Que ex eā collegi folia, paucis minutis emeruerunt, ut de celeriter crescentibus arboribus semper evenit. Aleppi, arbor ista dicitur *Pelma Christi*. Ex eā expressum oleum dicitur *oleum kerow*; *oleum ciciun*; *oleum ficas infernali*. Christiani et Judei Mosul (Ninive) *keroam* non esse dicunt, cujus sub umbrā refrigeravit se Jonas propheta, sed quandam cucurbitæ speciem, *el-kera*, cujus largissima sunt folia, amplissimus fructus, quatuorque circiter menses perdurat.*

Epithetum quo propheta de plantâ hæc loquendo uitit: *filius noctis erat, et filius noctis mortuus est*, nos non competit ad credendum illam una nocte celeriter crevise, sed potius vel eam, expressiora orientali si-

(1) S. Hieronymus ait Punicum et Syriacum *kikūm* nomen esse *alkeron*; Copticum igitur Lexicon vocem hanc explicat *alkerow fructus*. Avenirat quoque Dioscoridis *kiki* in Arabicū *alkerou* vertit.

(2) Hist. Euterpe, § 94.

(3) Descript. Arab., p. 180, Gall. edit.

gurā, celeriter crevise, vel nocti affinem fuisse, umbraculo quod ipsi ad quiescendum suppeditabat. Fingura infreqūens non est in Oriente, et quidam ex poētis nostris rosam vocavit *filiū astatis*. Nec verbum crās intelligere cogimus ut strictè proximam diem designans, quippe quid ad remotius nullū tempus relationem dici, Ex. 15, 5; Deut. 6, 20; Jos. 4, 6: sumi sans simpliciter potest pro *postea*. Illud leviter pertinendū non est, quid scilicet keræ flores et et folia tam subitū marcescant, ne quid præses eius nomen sit *cicuta*, quod (si literæ e doru detur), sufficiens Jona *kikūm* affine est. Illustrat̄ *Scripturā* auctor hæc animadvertisit: Cūm, inquit, in hœ historiā expressi verbis dicatur. Dominum hanc plantam præparasse, hand dubiū illam halare debemus ut extraordinariam in specie sua, mirum in modum celeriter crescentem, mirum in modum in stipite duram, mirum in modum validam in ramis, mirumque validè proper fatē expansas frondes et altam umbra-culi obscurantem; mirum quoque tandem post, quādā certi tempore manserit, subito emeruerit, impatiensque Prophete prorsus inutilis facta sit.

De sylvestribus cucurbitis 4 Reg. 4, 59, locuti sumus in art. de vite.

TAMARINUS.

Erit quasi myrica in deserto, sit Propheta, et non videbit cum venerit bonum, sed habitat in siccitate in deserto, in terra saluginis. Jer. 47, 6; Et rursus: *Fugile, salvate animas vestras, et eritis quasi myrica in deserto*, 48, 6. Sed quia planta sit ista quam Vulgata vocat *myricam*? Septuaginta habent *tamarinum*; aliis arborē infrondē; et Parkhurst, à D. Taylor cītatus, arborē *virbina excussum, foliis nudato*. Si planta sit particularis, *tamarinum* tam probabilitate quam illa villa esse potest, inquit ille, quia arbores iste magna non pulchritudine conspicue sunt; earum enim ramii tam longè à se invicem distant, ut nullū modo regulariter in alium erguntur; carunculae frondes rare generaliter in ramis sunt, et hiemali tempore delabuntur, ita ut nullū illa re quām suā flexibilitate conspicue sint. Sed ibi sese offert questio, ait D. Taylor, an possit *tamarinum* in terra saluginis vivere, in locis aridis? Negat ille; quādā de causa Hebr. orū inter *lichenos* querendū proponit, plantarum species quæ ultime sunt vegetatioṇes productiones, sub severa glaciālī zonis frigore, vel sub urenti equinoctialium regionum solitudinum aëst; ita ut loco rurum arideret et terra saluginis patientissima videatur.

De plurimis à se visis speciebus in Ägypto, Arabiā Syriaque mentionem facit Hasselquist; ita quoque de montis Sinai peninsula loquitur D. Burkhardt.

In Jerem. 48, 6, Septuaginta evidenter legerunt orū loco orū; vertunt enim *onager*: *Estate quasi onager in deserto*; idque fuge commendate optimè congruit. Inquirit D. Taylor utrum orū, *onager*, non possit esse utriusque loci subjectum; si res ita sit, terra saluginis inhabitatione prorsus naturals est (1).

(1) *Scriptura illustr.* Exposit. Index, p. 177.

Vox *rash* usurpatū ad designandum lethale venenum in genere, sive animalē sive sit vegetale, Deut. 29, 18. Libadio seu terrestri felli frequenter adjungitur, et ex comparato Psal. 69, 22, cum John. 19, 29, existimat dociliissimum Bochartus herbam *rash* in Psalmis, idem esse ac que ab Evangelista dicitur *hyssopus*, cuius species in Iudeā nativa amariores esse probat ex Isae Ben-Omar, Arabicō scriptore; additique: *Adē amara est, et edū nequeat* (1). S. Chrysostomus, Theophylactus et Nonnus venenosam habuerunt *hyssopum*, de qua hic S. Joannes loquitur. Theophylactus expressis verbis ait *hyssopum additam fuisse ut delitoriam vel venenosam, et Nonnus sic ait: Datum est lethale acutum hyssopo mixtum* (2). Sed ex Osee 10, 4, videtur vocem istam usurparū quoque fuisse ad denotandum speciale quoddam vegetale: *Judicium virlet ut cicuta in sulcis campi* (3). Ille similitudo, ut suggestit D. Taylor, ad amarā herbam est, que inter frumentum crescentem, suffocat utile vegetale, et herban noxiā substituit pro eo. Si verò similitudo sit ad plantam germananum in sulcis agri, strictè loquendo, ille prosecutur idem scriptor, non satis magna nobis adest plantarum copia, ut ad aliquam earum descripsit haec referri possit; si verò sepes circumstant vel humida humiliaque loca que in ipso sunt agro assumere possimus, tunc illas plantas amplecti poterimus, et nulla adest ratio cur cincta intenta non fuerit. Hanc in partem inclinat Schœuchzer, magis quam ad *absinthium* aut *agnoscentem* (4), ut verteret Septuaginta. Supponit insuper D. Taylor, maximis de causis, prophetam in animalē habere aliquod vegetale, quod sanum appararet, et quia salutaria reputantur simile videbatur, quale reverā propriē judicium, cūm est justum, sed ex experientia patet ejus malignitas, ut de iudicio iniusto sit, cum perficitur. *Rash* venenosum est, et preserim *rash* aquosum, ambo tamen confundi possunt, et quedam ex eorum partibus, radix, verbi gratia, recipi potest, sed infaustore fato (4).

ABSINTIUM.

Hoc valde propriè *rash cicada* aut fel terrestre sequi potest, ut reverā ipsi sepius in Scripturā adjungitur. Nos tamen excedit limites pro certo asserere que particularis planta sit intenta vobis Hebr. *lonch.* Vulgata, ut etiam Syriaca Arabicā versio eam redunt *absinthium*, sed notandum est noxiās qualitates plantæ huic attributas. Deut. 29, 18; Prov. 5, 4; Jer. 9, 15, 25, 15; Amos 5, 7, et Apoc. 8, 11, nullo modo Europensi *absinthium* congrunt, quod salutaris herba potius quam lethale venenum est. Genitum ergo *absinthium* intendit nequeit, sed quedam ipsi formā vel specie affinis planta: vel quā, si ejusdem sit familia, terribilioribus suis qualitatibus differt (5).

(1) Bochartus, *Jeropol.* vol. 2, p. 390, 592.

(2) Parkhurst, *Hebr. Lex.*, sub voce.

(3) Vulgata vero: *Geminabilis quasi amaritudo iudicium, super sulcos agri*.

(4) *Scriptura illustr.* Exposit. Ind., p. 185.

(5) Ibid. Exposit. Ind., p. 76.

Vocem istam ordinariè per verba figurata sensu expressiva Septuaginta interpretantur.

ZIZANIA.

Definire facile non est, ait D. Taylor, utrum per vocem *zizania*, S. Matth. 13, Salvator indifferenter intelligat omnes plantas, que inter frumentum crescent, vel aliquam tantum particularē speciem. Certi omnes sumus ex parabole adjunctis eam esse plantam quae frumento altitude per est. Mintertum citat Parkhurstus, juxta quem planta est specie à frumento non absimilis, que primò idem calam genus, eandem viriditatem habet, sed ulla, bonum saltem, fructum non profert. Addit etiam ex Joanne Melchoir, zizaniam non omnem significare noxiā herbam in genere, que inter frumentum crescit, sed quādam particularē speciem, in Chanaan notam, que à frumento absimilis non erat, sed ubi terrā mandata erat degenerabat, aliquam naturam et formam induebat. *Zonim* cam vocat Talmudista (1), cuius sonus, cū pronuntiatur, euādem esse ac zizania ostendit, nosque ad veram hujus vocis derivatiōnē perducit; scilicet ex Chaldeo *zen*, genus aut species frumenti; unde corruptum Hebreum aut Syriacum *zizana*, quod in veteri Syriaca versione, Graeco zizaniam primum respondet. S. Matth. 13, 25 et seq. Inter noxiās herbas, ait Johnson (2), folium album primum locum tenet, folia proferunt frumenti vel hordei similia, sed duriora, cum longā spicā pluribus parvis spicis composita, quarum unaque duo aut tria grana, frumenti granae minutiōra, continent; aliquā vix palea cooperuntur, unde facilē grana excutientur et diffunduntur. In agris simili cum frumento, et hordeo crescent, orūntur et florēnt cum frumento semēnque augusto mense maturēscit. DARNELL, *lolum album*, vocatur *zizania* in lingua Arabica. Huius ultima assertiōne veritatem contendit Parkhurstus, ex Castell argumentum, existimatique *darnell* lolum album, meliore esse vocis Graeca translationem quam *TARES*, *zizania*, quamquā in septentrionali Anglia parte *darnell* adhuc nomine *TARES*, *zizania*, designat.

Forskal, à D. Taylor citatus, ait *DARNELL*, *lolum*, *Aleppi* *locoli* esse notissimum. *Inter frumentum crescat*; ejus si semina cum simili mixta remanent, ebrium faciunt quicunque hoc pane pesciūt. *Herban non separant messores*, sed post tritum, grana ventilabri scribiri ope reponunt. Nihil clarius in lucem emitit plantam à Domino nostro intentam, ait D. Taylor, quām huc excepta: *Crescit inter frumentum*; ita in parabolā. *Herbas non separant messores*: ita in parabolā. Anabo simili crescent usque ad tempus messis. Post tritum eas separant; in parabolā, colliguntur ex frumento, et ope manuum separantur, et in fasciculos alligantur. *Grana*, si qua remanent, ventilabro tandem separant: et hī agendi ratione præparantur ab eo ut colligantur, frumentum scilicet in horreum aut apothecas, noxiā vero plantae in tumplos adcom-

(1) *Hesach* 1, tract. *Kilain* 1.(2) *Herbal*, fol. p. 78.(1) *Biblica Ordinatio*, p. 19.(2) *Hierozovicon*, vol. 2, p. 174-175.

burendum, utigne sicut noxiā herbas consumantur (1).

MELLUCH, SCU MALVA.

Vox meluch, *mallows*, id est, *malva* versionis nostra, in Job solūmmodo occurrit, 30, 4, ubi, loquens de quorundam, qui se nunc derisi habebant, miserabiliter olim conditione, ait patriarcha: *Qui codebant malvas fuscā rubos, et juniperi radices in cibam suum*. Remissio lectoris ad ea que de juniperi diximus, pro generalibus quibusdam de loco ita notiovenis, ibi tantum addemus ex Parkhursto nomen ipsum indicare vegetale, de quo agitur, radium esse gustu sub-salsum. Addit ille, ex Scott, *Arabiae deserti salinariis particulis abundare*, quae paucis audacibus plantis, ibi viventibus, subsalsum amarumque gustum communicant. Existimat Bochartus particularem arbustum, quam Graci *zizaniam*, Romani vero *halimus* vocant, intendi; primò, quia Syria nunc adhuc illam codem nominis vocant; secundò, quia utrumque Hebraicum graecumque nomen relationem dicit ad salsum gustum, quem Arabes plantae ista tribuunt; tertio, quia sicut *meluch* describitur cibus esse pauperis in Job, ita de *halimo* est apud Athenaeum; quartò, quia Septuag. vertunt *meluch* *zizax*; postremò, quia describitur in Job ut carpum super rubum, quod accurate congruit iis que dicunt Arabici scriptores de *meluch* *at halimo*, scilicet ejus capita ab ipsis co-modi (2).

MANNA.

Remissio nostris lectoribus ad Exod. 16, 1, ubi narratur quomodo Deus mirabiliter habeat substantiam in cibi supplementum largitus sit, et circumstanties expromuntur que mirando huic dono sunt connexae, ad id jam devenimus, ut que de re ipsa à nobis sunt collecta statuamus.

Ad describendam hanc substantiam statuit sacerdote, cam esse *minutum quoddam et rotundum, in similitudinem pruinæ super terram*, Ex. 16, 14; esse *quasi semen coriandri, album, gustumque eius quasi simile cum melle*, vers. 31; et *colorum quasi beldii*, Num. 11, 7. Ex hā descriptione plurimi intulerunt scriptores manna, de quo narrat Moyses, eandem esse substantiam ac illa que nunc in Arabia Petreæ et locis adjacentibus inventur; que regio aera fuit evoluta de qua hic agimus. Quod narrat et de re Burkhardtus transcribere libet:

Wady El Sheikh, in montis Sinai peninsula, pluribus in locis densè repletur tamariñis, aut *tarfa*; *haec* est unica vallis in peninsula, ubi arbor ista inventari, tunc temporis, copiosè abundans, scilicet parvæ hujus generis arbusecula in aliis partibus pasim occurrant. Ex *tarfa* obtinetur manna, valdeque mirum est rem istam in Europa ignotam remansisse, donec D. Seetzen de eā mentionem fecerit in brevi notā *Itineris sui ad Sinam*, quod editum est in opere, cū titulus: *Fodina Orientis*. Substantia hæc à Be-

duinis manna vocatur, et accurate similis est descriptioni manna in Scripturis data. Mense junio, manna istud ex tamariñi spinis guttatum defluat in delapsos surculos, folia et spinas, quibus semper terra cooperitur sub hac arbusecula, in statu naturali; colligitur ante solis ortum, quando coagulatum est; dissolvitur enim statim ac solaribus radiis collustratur. Arabes mandant illud foliis, pulvere, etc., quae ei adhuc, decocumto et crasso linte sacatam, in coriacēs plēbus ponunt, quod modo illud ad usque proximum annum servant, et eo ut milles utentes, in azymos panes suos effundunt, vel in eo panem suum intingunt. Scire non potui eos ex eo manna inquinā panes vel placenta confecisse. Manna inquinā panes vel placenta confecisse.

Manna inquinā in anni tantum quibus copiose

deciderunt pluvias, aliquando nullomodo, ut probabi-

liter anno hoc accidet, producitur. Nullum ejus modi

manna vidi apud Arabes, sed parvulum anni proxi-

mē elapsi provehē particulam obtinere in mona-

sterio ubi, cùm infrigida umbrā et moderata hoc in

loco cùm temperie servatum fuerat, omnino soli-

dum factum fuerat, parvulumque panem efficiebat;

ubi vero aliquantis per in manu retinent, emol-

litum est; si radiis solaribus objectum quinque

minutas, dissolvebatur; sed in frigidum locum

restitutum, quartā hora parte, solidum rursus fie-

bat. Quo tempore illud colligunt Arabes, illum nun-

quam duritie statum obtinet, qui posset pilo tundi, ut

Israelitæ manna suum tundere dicuntur in Num. 11,

8. Colore est obscuræ flavum, gustu gratum, subi-

aromaticum, et suave sicut mel. Ubi copioso esum,

leviter purgativum esse dicuntur.... Illud maxima

que sua profet regio cupida Arabes habent. Mes-

sis eorum mense junio ordinariè fit, sexque circu-

ter hebdomadas perdurat; mense maio, aliquando

incipit.

In Nubia et in qualibet Arabice parte, tamariñus

una est ex communioribus arboreis; juxta Eu-

phratem, vel Astaboram, in omnibus Hedjaz et

Beda vallibus copiosissimam, multquam ta-

men illam manna proferre audiui, nisi in monte Si-

mai; fateor tamen de eo à me alibi non esse inquisi-

tum, et nihil forsitan de illo hie eductus fuisset,

nisi repetitis questionibus de manna, è mente

ad Scripturaram explanationem proderet inqui-

sivissem.... Animadverterit quoque Niebuhr (qui suo

solito candore et veracitate fatur se in sūd mon-

tem Sinai peregrinatione, de manna inquirere obli-

atum esse), manna in Mesopotamia pluribus arbori-

bus ex quercum specie produci. Idem mihi asserium

est à cugysdam Turcice matrone nato, de quo in

precedenti pagina, qui magnam adolescentem sue

partem Erzeru in Asia Minore transegerat: narravit

igitur mihi Moush, quae est urbs trium vel quatuor die-

rum itineri ab Erzeru distans, ex arbore substan-

tiam colligi, à qua fel productur, peninsula manna

est a cugysdam

matrone nato, de quo in

cum mellis uti incolas (1).

(1) *In Itin. in Syriam*, etc., p. 599-601.

In multis projecto convenient vegetalis substantia dicta nunc *manna*, et illud manna quo Israelite in soliditudine vescabantur. Utrumque parvis globulis cedebat in terram, solis aësti dissolvebatur, gusto mellis simil erat; utrumque firmam consistentiam obtinebat, quando à solariis radiis amovebatur.

Sed non obstantibus his similitudinēs characteribus, pratermitendum non est alia esse in quibus ista due substantia ita graviter discrepat, ut inquire posset, quin multiplicentur in tali case miracula, utrum illud pro certo statuerint de quo loquitur Moyses. Docimissimus Abaramelem, inter alias rationes cur vulgare Orientis manna illud esse non possit de quo loquimur, has enumerat: Verno tantum tempore decidit vulgare manna, Israelitarum vero manna omnibus anni mensibus decidet; vulgare manna non foetet, nec vermes generat, sicut illud, quando usque ad manē servatur; molé vel pilo tundi nequit, ita ut ex eis piant, ut illud poterat; medebit est et purgativum manna vulgare, nec, ut illud, in victim et nutritionem transire potest; Israelitarum manna dupli copiā sextā die decidet, et minime in sabbato quod evidenter accidisset, si naturali modo id fieret; Israelitas in omnibus suis peregrinationibus secutum est, ubi tentoria defixerunt, eoque precisi anni tempore cessavit, quo alterum decidere solet scilicet mense martio (probabilis aprilis), quando Israelites ad Galgalā pereverunt. Quemcumque fuerit ista substantia, ait doctor A. Clarke, nihil erat soliditudini commune. Evidenter patet illud anteā ab Israelitis non fuisse; dicit enim Moyses, Deut. 8, 5: *Dedit ibi cibum manna quod ignorabas tu et patres tui*; et probabilissimum est nihil ejus generis visum fuisse anteā. Ubi copioso esum, illud maxima

que sua profet regio cupidita Arabes habent. Mes-

sis eorum mense junio ordinariè fit, sexque circu-

ter hebdomadas perdurat; mense maio, aliquando

incipit.

Interpretes nostri, una cum Lutherō, Deodati,

Leclerc, Houbigant, Dathe, unusque vel duo ali

inauditi sanè et inintelligibiles narrationes hujus

vers. 13, versionem dederunt: *Et quando filii Israe-*

li diderunt, sibi invicem dicerunt: Hoc est manna;

nam quid esset nesciebant. Hebreum est simpliciter:

Quid est hoc? sicut Septuaginta et omnes antique

versiones, una excepta, illud intellexerunt. Expresso

ai Josephus (2): *Nunc Hebrei cibum hunc manna vo-*

cant; nam particula manna in nostra lingua, interroga-

tiva est, quid est hoc? Kemnicott igitur ait: *Verba*

sic litteraliter transferantur: Dicebant unus ad alte-

rum: Quid est hoc? Nesciebant enim quid esset. Ex

1. Comment. in loco.

(2) Antiquit., lib. 5, cap. 4, § 6.

hac interrogatione man, qua in Chaldeo nunc significat quid? manna nomen postea sumpsit.

Psalmista hoc manna supplementum et coturnices intendens phraseologiam admittit qua clara implicat miraculosum ejus characterem: *Mandavit nubibus desuper et janus cali operari. Et pluit illis manna ad manducandum, et panem cali dedit eis. Panem angelorum manducavut homo; cibaria misit eis in abundantia. Ps. 77, 25 et seq.*

Hunc articulum claudemus excellentissimam D. Bloomfieldi in Joan. 6, 51-55 (1), nota; qui locus primâ fronte Psalmista textu contradicere videtur: *Patres nostri manducaverunt manna in deserto, sicut scriptum est: Panem de celo dedit eis manducare. Dixit ergo eis Jesus: Amen, amen dico vobis, non Moyses dedit vobis panem de celo, sed Pater meus dedit vobis panem de celo verum. Panis enim Dei est, qui de celo descendit, et datus mundo. Contendunt quidam hanc representationem Iesum in animo tantum habuisse Iudeorum opinionem de manna origine repellere, et idecirco dicebat panem quem corum Patre recepterunt e celo non venisse, sed naturali tantum via confectum fuisse. Atvero alium hoc loquendi modum requireret. Videtur potius Jesum, cuius mens erat errores longe graviores removere qui etiam ad hominum mores pertinebant, vulgarem loquendi modum secutum esse; itaque scipio sapientissimi immoxie eorum opinioni accommodans, ut minimè necessarium eis dare offenditionem devireat. Sic paraphrasi explanari potest iste locus: Panem de celo, verè colestem panem in patres vestros non effudit Moyses: presitum tantum eis panem quo saefaretur corporalis appetitus, quique ad haec fugeant tantum, transitoria vitam pertinet. (vide vers. 49); sed Pater meus in vos per me effudit panem, qui in completestissimo sensu panis de celo dici potest; datum est enim in cibum animæ, exterumque salutem conferet (vers. 35). Dicit se Jesus verè colestem panem, eò quod chm è celo descendenter, in homines anima cibum cindimbat, transitoria vitam pertinet, et salutares Evangelii sui veritates (kuiusmodi). Cùm igitur manna panem esse de celo in sensu proprio supponemus, eorum errorem notionem emendat Jesus, eis insinuando verum ccelum hic per cattachresin usurpari pro aere aut firmamento, sicut cum dicunt volucres coeli, id est, aeris: quasi dicetur: Sicut iste panis ex alto descendens, eos alebat qui ejus erant participes, sic et ego; sed ille ex aere erat, ego autem ex vero celo sum; isti corpora alebat, ego vero animas hominum sustento et confirmo. Domini nostri declarationis sensum esse existimat D. Bloomfield, quod in subordinate sensu tantum id quod è nubibus guttatum decidebat, et in corporum, aliud mortalium alimentum emittebatur, panis cell vocari poterat, cum typus esset solummodo ejus qui de celo celorum descendit, ut immortales animas in eternam vitam aleret, quique idecirco est in sublissimo sensu, panis celli.*

(1) Recens, synopt. annot. sac. in loco.

VEGETALES SUBSTANTIA.

SECTIO PRIMA.

LIGNA.

THYLLA.

De ligno hoc mentio fit in Apoc. 48, 42, inter varia ad luxum pertinente, in recentiorum temporum Babylonem illata. Ejus nomine indicatur lignum odoriferum, et ita sane apud Homerum exhibetur: *Et ignis ex odore ligno, cedro, thylinque latè insulam suavisissimam odoribus perfundebat. Odys. 5.*

Dicit Theophrastus *Thymum crescere juxta templum Jovis Ammonis in Africa, Cyrenaica, expresso similem esse ramis, foliis, truncu, fructu, lignumque esse incorruptibile. Magni fiebat apud Paganos, qui ex eo sapè templorum januas et deorum simulacra conficiebant (1).*

CASIA.

In Exod. 30, 24, prescribuntur *casia* quasi unum ex iis que in conficieendo sacra unctionis oleo adhibenda erant. Cortex est arboris ad lauri familiam pertinens, que nunc in orientali India præcipue crescit. Cortex iste veteribus notissimum, et ab eis magni fiebat, sed ex quo cinnamoni usus generaliter prevaluit, *casia* in contemptum venit, eò quod inferior reputetur. Crassior est enim et densior quam cinnamonom, minoris pretii, viscosaque et mucilaginosæ materia magis abunda. In multis tamen, cum longe minoris sit expansionis, *casia cinnamoni* loco adhibetur, et praesertim in preparatione ejus quod dicitur oleum cinnamoni (2).

Casia una erat ex mercium speciebus in Tyri emporiis, Ezech. 27, 19. *Casia* de qua in Psalm. 45, 8, expressum est corice oleum vel *essentia* esse reputatur.

CINNAMOMUM.

Unum quoque erat cinnamonum ex iis quæ in confectionem sacra unctionis olei indigebantur (Exod. 30); sed nullo modo certum est utrum foret ejusdem arboris cortex, ac illa quæ nunc vulgo utatur. In orientali India tantum et apud Sinas reperiatur, quibuscum dicere necesse non est nullas extitisse relations, quo tempore vivebat Moyses. Plinius loquitur de cinnamoni specie, que nascitur in Syria et probabili cinnamono Ceylan cedebat.

Arbore cinnamonum mentio fit inter alia aromata in Cant. 4, 14; et cum nullo modo improbabile est Salomonem quedam ex istis aromatibus ex India detulisse, sequens illius arboris descriptio hic extra locum non erit.

Pretiosa hæc laurus ad viginti circiter pedes in altum surgit: trunci longitudine ad sex circiter pedes extendor, diametrosque sesquipedalis est. Numeros emitti ramos, qui plano cortice induuntur, ejus

(1) Parkhurst. *Grec. Lex. in voce. Vide quoque Westein, et comp. Plin. Hist. nat., lib. 15, cap. 16.*

(2) Bingley, *Utilis notit. vol. 2, p. 417.*

color subrubrè cinerescens est; stant frondes in paribus oppositis, brevi ramusculo inherentes; forma ovata, oblongaque est, et in obtusum acumen desinit; integræ sunt, firme, à tribus ad quatuor uncias longe, clare virescenti colore tribusque longitudinalibus subalbis nervulis insignitæ. Communes pedunculi ex junioribus ramis oriuntur, divisique florem in modum paniculæ umbellæ producent. Sex sunt petalia, ovata, acuminata, concava, expansa, subviridi albo vel subflavo colore, tresque remotiores ceteri sunt latiores; novem sunt stamina, corolla brevioria, subplana, erecta, ternariæ stantia, et ad iman partem cujusque trium internorum due stant rotundæ parva glandulae; antheræ duplices sunt et in summo stamine adnatae; oblongum germin, stylus simplex, stamini longitudine par, stigma vero depresso est, et triangulare. Fructus est pulposum pericarpium, parvula oliva, carneo saturato colore, simile, in corollâ incertum, oblonganque mucem continet.

Cinnamomi usus ad corticem non restriguntur. Conspicuum est enim folia, fructum, radicemque aquæ oleum, qualitatibus longè diversum, et prætiosissimum reddere: quod ex foliis exprimitur *caryophylli oleum* dicunt, et *oleum malabathri*; quod ex fructu fragrantissimum est, crassum et consistens, in Ceylan in candelas configuratur, ad unius regis usum. Radicus cortex non tantum aromatæ afferit *essentialia*, seu quod vocatum fuit *camphoræ oleum*, quod magni pretii, ob suum mediebellum usum, reputatur, sed et *cinnamomea* speciem, que multò purior et candidior est quam quod in tabernis servatur.

Aroma nobis adeo notum sub nomine cinnamoni, interior est arboris hujus cortex, exque arbores illud in perfectissimo statu producent que sexentes vel septennes sunt; sed id pro circumstantiæ variare potest.

Cortex, cum adhuc arbori inheret, suâ externâ subviridi pellicula nudatur, tenuis longitrusca incisus, et ex arbore detracitus, in arenâ siccatur, donec ad empirion idoneus fiat, quod evenit ubi subrubrè flavo, vel pallido rubiginoso ferri colore factus est, tenuissimus, exilis, et in calmos vel canthus convolutus, que paulum durâ et fibrosa textura sunt. Casia frequenter commiscatur, que gustu suo sensibiliter viscosa à cinnamono distinguuntur. Cortex iste unum est ex gratissimis aromatibus; fragrantissimum odore, moderatè pungens, gustu acri, non tamen igneo, cui accedit insignis suavitatis, et aliquis (1) astrictionis gradus.

SECTIO SECUNDA.

FRUCTUS.

NUCES.

De his mentio fit inter varia que à filiis suis sumenda et munera *Ægypti Prefecto*, quem sumus esse natum nesciebat, deferenda voluit Israel, Gen. 43, 11. Existimat Bochartus, Shaw, et quidam alii pistaci nucem hic intendi, que putchrior in Syria quam ulivo

(1) Woodville, *Med. Bot.*, vol. 4, p. 80, etc.

mundi loco inventur; sed juxth astos cuiusdam terebinthi speciei fructus erat, que à quibusdam pistacio anteponitur, amygdaloque à quibusdam superior habetur. Terebinthi hujus speciei Arabicum nomen est *beten*; que vox in loco de quo nunc agitur occurrit (1).

SILIQUE.

Admittendum nunc esse videtur ex Syriac versione, Grotio, Brown, Sauberto et Bocharto, ait D. Bloomfield, vocem, *ceration*, designare non ciceris aut fabas, sed fructum ceratoniae, vel siliques, communis in Hispania, Italia, Turcico imperio et Oriente, ubi fructus iste ad eosdem usus nunc adhibetur ac in S. Luca refertur, 15, 16. De eo loquitur Galenus tanquam de lignoso alimenti genere, bilent generante, et ad coquendum necessariò gravi. Sir Thomas Brown primus habet vegetalis speciem hic intentam detectissimè, cùm totam hanc materiam modo quālibet aliis completo gratiore traxerit, et opus ipsum non frequenter occurrat, scriptor modo citatus, haec excerpta tradit.

Quid prodigio cupiebat edere de siliquis que porci dabantur, haud facile vobis in mentem veniet ibi de fabarum cicerurn aut ejus generis edulium siliquæ agi; intelligitis enim textus vocem *sépctos* propriè designare silique fructum, tam frequentem in Syria, et qui homines et bestie vesuntur. A quibusdam etiam intelligitur fructus locuste arboris, seu quod vocatum fuit *camphoræ oleum*, quod magni pretii, ob suum mediebellum usum, reputatur, sed et *cinnamomea* speciem, que multò purior et candidior est quam quod in tabernis servatur.

Aroma nobis adeo notum sub nomine cinnamoni, interior est arboris hujus cortex, exque arbores illud in perfectissimo statu producent que sexentes vel septennes sunt; sed id pro circumstantiæ variare potest.

Cortex, cum adhuc arbori inheret, suâ externâ subviridi pellicula nudatur, tenuis longitrusca incisus, et ex arbore detracitus, in arenâ siccatur, donec ad empirion idoneus fiat, quod evenit ubi subrubrè flavo, vel pallido rubiginoso ferri colore factus est, tenuissimus, exilis, et in calmos vel canthus convolutus, que paulum durâ et fibrosa textura sunt. Casia frequenter commiscatur, que gustu suo sensibiliter viscosa à cinnamono distinguuntur. Cortex iste unum est ex gratissimis aromatibus; fragrantissimum odore, moderatè pungens, gustu acri, non tamen igneo, cui accedit insignis suavitatis, et aliquis (1) astrictionis gradus.

(1) Script. illustr. Expos. Index, p. 52

(2) Recens. Synopt. Annos. sac. vol. 2, p. 418, 419.

et molesterus est, et viscera relaxat. Idem a Plinio audimus. *Egyptii*, iuxta Alpinum, suavissimum ex istis silquis mel extrahunt, quo Arabes in conditio sacchari loco utuntur. Usuale quoque est mel istud loco mellis apum in clysteribus; et à quibusdam in modum cibi ad relaxanda viscera datur. Probabile est igitur prodigium ex hoc fructu, urgente fame comedisse, ut de glandibus in Anglia fit (1).

SECTIO TERTIA.

GUMMI.
INCENSUM.

Aromaticum hoc et odoriferum gummi, ab arbore hand certe nota, et à veteribus *thurifera* dicitur. Si fides Theophrasto, folia ejus pīlī foliis similia sunt. Varius est Plinius in suis descriptionibus, aliando Theophrasti consentaneus, sed alia illam arborem lauri esse speciem vel etiam terebinthi statuit.

Duplex est incensi species, masculum et feminum. Prīus et optimum, rotundatum est, album, pinguis et ad exardescendum facile; posterior verò molle, gummōsum odoreque minus jucundum quam alterum. Incensum unum erat ex illis quibus confidēcēt erat sacram unguentum. Ex. 30, 34; Is. 9, 6, et Jer. 6, 20, discimus illud ē Salādū in Iudeam deveutem fuisse.

Unum erat ex sacerdotialibus officiis, sub veteri lege, incensum adolere in loco sancto templi quoque die, manū et vespere, et in solemni expiacionis die, cùm intrabat in sanctum sanctorum, summus sacerdos, incensum super ignem in thuribulo suo posere jussus erat, ut nebula fumi inde orta operaret propitiatorium, Lev. 16, 15, ne forte curiositate motus, profana nimis curiositate ad divina hoc praesentis symbolum inspicendum induceretur.

GALBANUM.

Juxta ea omnia que hic a nobis recensentur, galbanum in confectione sacri unctionis olei, aut sacri thymiamatis, ut describitur Ex. 30, veniebat. Gummi est orientis ex umbelligerā arbusecula que in Perside et pluribus Africa locis occurrit. Quasi cera mollis est, et ubi reueas expressa, alba; sed postea subflava, vel subruba fit. Gravis est odore, gustu acris et subamarra, in modum resinae ad exardescendum facilis, et quasi gummis aqua solvitur.

MYRRHA.

Hac quoque vegetalis est productio, ex gummis vel resine generata, per incisionem aliquando sponte sua fluens ē truncus et majoribus ramis arboris, que in *Egypto*, *Arabia* et *Abyssinia* inventur. Gustu acris et amara est cui peculiaris aromaticus, sed nauseosissimus accedit sapor; odor, etsi gravis, inaequundus

(1) *Script. illustr. Expos. Ind.* p. 202.
(2) Parkhurst. *G. Lex.* sub voce.

non est. Hebreum ejus nomen *mur*, unde modernum nomen descendit, evidenter ex verbo *mer*, *amarum esse*, ob ejus gustum, deducitur (1).

Myrrha vim inesse putreatione resistendi creditur, unde à Judeis et *Egyptis* adhibita est, quasi unum ex praecepsis, quæ in condensis corporibus mortuum inserviebant. S. Joan. 19, 39 (2).

Aliquam esse Math. 27, 34, inter et Marc. 45, 25 discrepantem existimatum fuit. In priore loco statuit *acetum felii mixtum* à Judeis Salvatori nostro potum esse datum; in posteriore verò, *myrrhatum* vinum. Ad removendam hanc apparentem discrepantem suppositum est. Evangelistas de duabus variis potionibus loqui (3) vel Matthaeum, qui Syriaci scripsit, verbo, *mer*, usum fuisse, quo quoddam amaranum condimentum significatur, quod ejus translator falsè pro *mer myrrha* sumpsit (4). Minime nobis necesse videatur ad istas conjectoras configere, ut predicta Evangelistarum loca concilientur. Ostendit Grotius argumentis quibus irrefragari non potest, vocem, *ozes*, quā utitur Matthaeus, non *acetum sed multo inferioris* vinum significare, que plebeia tantum uteratur. Ex suo acore sic vocabatur; quapropter in usu semper myrrha incenso, et absinthio aliquando sedulò condebeat. Hanc igitur potionem, *vinum myrrha mixtum*, vel *myrrhatum* vinum vocat Marcus; et ita sanè impropre vocari poterat. Ex Galeno appetat hanc potionem turbitionis mentalis causam esse. Inde, *vinum myrrha aut herbis inebriantibus mixtum vulgo, humanitatis gratia*, his administrabatur qui dolorosam mortem sustentaverunt. Deus tamen hanc dolorum suorum mitigationem forti animo repulit, et idecirò, ut gustavit, vas rejectit (5).

Ex Cant. 1, 15, videtur mulieres in quibusdam Orientis regionibus sacerulos vel loculos myrrha secum deferre; hoc enim indicat loci hujus sensus: *Fasciculus, vel loculus myrrae dilectus meus mihi.* Quod quasdam annotationes in Cant. 5, 5, ubi sponsa ait: *Manus mee distillaverunt myrram*, et *digiti mei pleni myrra probatissima*, remittit lector ad ea que observavimus in balsamum.

STAGTE.

Vulgò haec prima myrrha species habetur. Vox in textu originali est *neteph*, Ex. 30, 34, cuius sensus proprius est gutta; et inde existimat D. Parkhurstus myrrham esse destillatam, guttam et sponte ab arbo, absque incisione, decurrentem. Scheuchzer verò balsamum hi intendit contendit, quod propriè loquendo gutta est.

(1) Parkhurst., *Gr. Lex.* sub voce.
(2) Comp. Herodot., lib. 2, cap. 86.
(3) Edwards, Jones, et ceteri.
(4) Doctor Harris. *Hist. nat. Myrrha*.
(5) Vide Bloomfield in loco.

PARS TERTIA.

ZOOLOGIA.

Etsi homo, cùm sit ipsa Dei imago, decoris gratiam, et mentis ardorem revelet, impressaque in fronte divinitatem gerat, — brūa, pennatique aeris incola; insectorum tribus et turba squamosa, quæ suam liquidam volutam viam percurrit, Deum proclamat! Aspice leonem, cùm è latibulo suo igneus volvens oculos exilit; vel ursam audi, cùm horridis oculis solitudinem gelu coopertam percurrit, aeremque suis tremendis ululatibus implat; vel vide Leviathan, altum mare ab immo commovenis, fluctuque in procellas exagitans; vel tandem attende ad regiam aquilam quæ summum cælum penetrat, obnientesque nubes perfrangit!

(MONTGOMERY.)

CAPUT PRIMUM.

HOMO.

Ubi primus incrementus crevit hominem,
Vividusque in imaginem efflatus decus,
Dion muda ejus gratia spirantem terram premeret,
Quot sublimis ejus ortus proclamabant vires!
Serene superba, ignea ejus frons insitam etiam gerebat
Libertatem, quā immortalis Dei heres frui debet!

(ROB. MONTGOMERY.)

Physicum moraleaque hominis characterem investigare, totamque ejus ab incububus ad sepolcum historian prosequi, qualis in sacris Scripturis evoluitur illustraturque, opus foret aquæ gratum, et ad documentum idoneum. Eius origo, natura, character, officia, labores, obligations; calamitatum ejus, necnon et felicitatis fontes, ultimum existentiae finis ex sacris Scripturis sufficienter stabiliri possunt. Sed ut tam latè patens inquisitio fusè suspiciatur, volumen; non verò caput requiretur: id unum igitur ad summum attentare possumus, scilicet ut quedam ex iis particularibus soliganum.

Notanda sunt quedam de primo hominis nomine, *Adam*, quod fuit appellativum humanae nature nomen, generaliter deinde a voce quæ vegetalem terram sex paterem significat, quia homo terra pulvere formatus est.

In Gen. 4, 26, justus Seth summum progenitorum vocat *Enoch* (miserrum) proper, infirmum miserumque hominis statum super terram, ex quo in Deum peccavit. Notandum est, eo vocabulo generalius vocari humanum genus in Scripturâ, seduleaque ad ejus significacionem attentione magnam quibusdam Scripture locis, que aliter plene intelligi nequeunt, lucet afflere. Sic: *Pone, Domine, terrorē eis; ut sciant gentes homines esse te*, Ps. 9, 21, transl. ex Hebr., id est, infirmas, fragiles, miserabiles creaturas.

Quoad originem et complexum hominis characterem, decretorum est Scriptura testimonium. Creatus in gloriosum Conditoris sui imaginem, Gen. 1, 27, que supereminenter in *justitia* et *sanctitate* veritas consistebat, Eph. 4, 24; et secundario, in intellectuali-

bus suis dotibus, Col. 3, 10, et ipsi delegata in cuncta animalia inferiora potestate, Gen. 1, 28, 29; 9, 2, 5, homo nobilissimum creaturæ Dei potentissimum monumentum incedebat. Varijs animalium generibus corpora sive organizatione connexus, ab iis in infinitum intelligentis immortalisque anime possessione removetur. Minusculi eum paulo minus ab angelis, gloria et honor coronasti eum, et constitueristi eum super opera manuum tuarum. Omnia subiectisti sub pedibus ejus....

Domine Dominus noster, quād admirabile est nomen tuum in universis terris! Ps. 6 et seq.

Animalis intellectualisque hominis vita intimata esse supponitur in Gen. 2, 7: *Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terra, et inspiravit in nares ejus (Vulg., in faciem ejus) spiraculum vitae, et factus est homo in anima viventem.*

Activa et potissimum vis que aliquo modo omnem organizata materia formam, sed aperiūt et magis præcipue sensitiva creaturas animalia; ex quā identitas individualitasque entis pendet; quā deficiente, forma individualis cessat, organa relativata suam connexionem amittunt, leges chronicae, quas superior ejus auctoritas ante compescerunt, actionem suam exercunt, totumque systema in sua primaria elementa decomponunt, fit et resolutum ea sapientissimi cuiusque et optimi inter humanum genus, in cunctis mundi statibus, inquisitione movit. Sed necesse non est nos etiam advenire ad immenses theorias que de hac re statim sunt, scopus noster est scripturalis aliquot intimations detegere, atque detectarum cum scientia inventis consensionem ostendere.

In animis sibi revocabili quisque Biblio lector, vitam in Moysis scriptis generaliter exhiberi tanquam in sanguine consistentem; quā de ratione, peremptoriè prohibetur ne Israelite liquorem istum quicunque sub formâ comedenter, et idcirco insuper, ut expiationis medium statuebatur: *Homo quilibet de domo Israel, et de adventis qui peregrinatur inter eos, si comedet sanguinem, obfirmabo faciem meam contra animam illius, et disperdam eam de populo suo, quia ANIMA CARNIS IN SANGUINE EST, et ego dedi illum vobis, ut super altare in eo expiatis pro animalibus vestris, et*